

Eftirfarandi er samantekt á lagabreytingum sem samþykktar voru á Alþingi í lok janúar 2024, annars vegar á lögum um endurskoðendur og endurskoðun og hins vegar á lögum um ársreikninga

**Breytingar á lögum um endurskoðendur og endurskoðun nr. 94/2019**

Lagagrein	Varðar	Fyrir lagabreytingar [áherslubreytingar okkar]	Breytingar [áherslubreytingar okkar]	Umfjöllun í <b>frumvarpi</b> [ekki tæmandi, áherslubreytingar okkar]
1. málslíður 7. mgr. 4. gr.	Endurskoðendaráð starfsleyfi	Sækja skal um starfsleyfi fyrir endurskoðunarfyrtækki <u>til endurskoðendaráðs</u> að uppfylltum ákvæðum þessarar greinar.	Á eftir orðunum „til endurskoðendaráðs“ kemur: „ <b>sem veitir starfsleyfi</b> “	Lagt er til að tekið verði sérstaklega fram í ákvæðinu að endurskoðendaráð veiti starfsleyfi til endurskoðunarfyrtækja. Í gildandi lögum er kveðið á um að sækja skuli um starfsleyfi fyrir endurskoðunarfyrtækki til endurskoðendaráðs og hefur endurskoðendaráð veitt slík starfsleyfi. <u>Hins vegar bykir réttara að kveðið sé skýrt á um að það sé ráðið sem veiti starfsleyfin.</u>
33. gr.	Endurskoðendaráð	<u>Endurskoðendaráð</u> annast eftirlit með störfum endurskoðenda og endurskoðunarfyrtækja samkvæmt fyrirælum laga þessara og reglugerða og reglna settra á grundvelli þeirra.	Á eftir orðinu „Endurskoðendaráð“ kemur: „ <b>sem er sjálfstæð stjórnsýslunefnd</b> “.	Fyrst var kveðið á um endurskoðendaráð í lögum nr. 79/2008. Lögin tóku gildi 1. janúar 2009 og var endurskoðendaráð skipað í samræmi við ákvæði laganna. Í lögnum var ekki tekið sérstaklega fram að endurskoðendaráð væri sjálfstætt stjórnvald, en í 2. mgr. 18. gr. laganna var kveðið á um að ákvarðanir endurskoðendaráðs sættu ekki stjórnsýslukæru. Í samræmi við það var endurskoðendaráð skilgreint sem sjálfstætt stjórnvald.  Við setningu laga um endurskoðendur og endurskoðun, nr. 94/2019, var ekki ætlunin að breyta þessari stöðu endurskoðendaráðs og áfram var gengið út frá því að ráðið teldist sjálfstætt stjórnvald. Hins vegar er kveðið á um það í 4. mgr. 35. gr. laganna að ákvarðanir endurskoðendaráðs um veitingu, niðurfellingu og sviptingu löggildingar endurskoðenda og starfsleyfa endurskoðunarfyrtækja sæti stjórnsýslukæru til ráðuneytisins. Vegna þess hefur vafi verið talinn leika á því hvort endurskoðendaráð teljist sjálfstætt stjórnvald. <u>Er því lagt til, til að taka af allan vafa, að lögfest verði að endurskoðendaráð teljist sjálfstætt stjórnvald.</u>
34. gr.	Endurskoðendaráð	Ev.	Við 34. gr. laganna bætist ný málsgrein: „ <b>Endurskoðendaráði er heimilt að ráða sér starfsmann til þess að ráðið geti sinnt skyldum sínum.</b> “	Lagt er til að endurskoðendaráði verði heimilað að ráða sér starfsmann til aðstoðar og undirbúnings mála sem koma til ráðsins. Slíka heimild er að finna m.a. í 3. mgr. 18. gr. laga um sölu fasteigna og skipa, nr. 70/2015, og er það sambærilegt ákvæði sem lagt er hér til.
3. mgr. 35. gr.	Endurskoðendaráð	Ev.  <b>Innskot:</b> Þessi lagagrein fjallar um ábyrgð endurskoðendaráðs og ábyrgð á eftirfylgni. <u>Með lagabreytingunni er verið að bæta nýjum tölulíðum um eftirfylgni.</u>	Við 3. mgr. bætist nýr tölulíður, svohljóðandi: „ <b>frammistöðu endurskoðunarnefnda í samræmi við IX. kafla og reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) nr. 537/2014.</b> “	Með reglugerð (ESB) nr. 537/2014 eru settar sérstakar reglur sem gilda um kröfur sem gerðar eru í tengslum við lögboðna endurskoðun á einungum sem tengjast almannahagsmunum. [...]Þá er í c-lið 1. mgr. 27. gr. reglugerðarinnar kveðið á um að sá aðili sem í aðildarríki hefur verið falið eftirlit með endurskoðendum og endurskoðunarfyrtækjum skuli

Lagagrein	Varðar	Fyrir lagabreytingar [áherslubreytingar okkar]	Breytingar [áherslubreytingar okkar]	Umfjöllun í <b>frumvarpi</b> [ekki tæmandi, áherslubreytingar okkar]
				reglulega vakta þróun á markaði varðandi veitingu þjónustu á sviði lögboðinnar endurskoðunar og skuli einkum meta frammistöðu endurskoðunarnefnda. Þrátt fyrir það að reglugerð (ESB) nr. 537/2014 hafi lagagildi hér á landi og að í 43. gr. laga nr. 94/2019 sé kveðið á um að endurskoðendaráð fari með eftirlit með endurskoðun samkvæmt reglugerðinni er talið rétt að kveða á um það í lögum um ársreikninga að endurskoðendaráð skuli meta frammistöðu endurskoðunarnefnda.
1. mgr. 37. gr.	<b>Endurskoðendaráð</b>	Endurskoðendaráð getur tekið mál til meðferðar að eigin frumkvæði ef ástæða er til að ætla að endurskoðandi eða endurskoðunarfyrtæki hafi brotið gegn lögum þessum, góðri endurskoðunarvenju, <b>siðareglum endurskoðenda</b> eða öðrum reglum sem taka til starfa endurskoðenda.	Orðin „ <b>siðareglum endurskoðenda</b> “ falla brott.	
1. máls. 2. mgr. 48. gr.	<b>Endurskoðendaráð</b>	Ef brot endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis er ekki stórfellt <b>skál</b> áminna viðkomandi endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtæki. Einnig getur endurskoðendaráð í slíkum tilvikum fellt réttindi viðkomandi endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis tímabundið úr gildi í allt að þrjú ár.	Í stað orðsins „ <b>skál</b> “ í 1. máls. 2. mgr. 48. gr. laganna kemur: „ <b>er endurskoðendaráði heimilt að</b> “	Í greininni er lögð til breyting á 48. gr. laganna, en þar er kveðið á um réttindamissi og áminningu. Í 1. mgr. ákvæðisins segir að ef endurskoðandi eða endurskoðunarfyrtæki brjóti gegn ákvæðum laganna eða vanræki alvarlega skyldur sínar að öðru leyti að mati endurskoðendaráðs sé ráðinu heimilt að fella réttindi viðkomandi endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis úr gildi. Í 2. mgr. er svo kveðið á um að ráðinu sé skylt að veita endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtæki áminningu ef brot er ekki stórfellt. <b>Bent hefur verið á að óeðlilegt sé að skylda ráðið til að veita áminningu ef brot eru ekki stórfelld.</b> Er því lagt til að í stað þess að ráðinu sé skylt að veita áminningu ef brot er ekki stórfellt verði lögfest <b>heimild</b> endurskoðendaráðs til veitingar áminningar þegar endurskoðendur eða endurskoðunarfyrtæki hafa gerst sek um brot sem ekki teljast stórfelld.
1. máls. 1. mgr. 14. gr.	<b>Siðareglur</b>	Endurskoðandi skal rækja störf sín í samræmi við góða endurskoðunarvenju <b>og siðareglur endurskoðenda</b> og skal af kostgæfni og samvirkusemi í hvívetna fylgja ákvæðum þeirra laga og reglna sem gilda um störf hans.	Orðin „ <b>og siðareglur endurskoðenda</b> “ falla brott.	Lagt er til að felld verði brott tilvísun í 14. gr. laganna til siðareglna endurskoðenda. Eins og fjallað er um í greinargerð með frumvarpi því er varð að gildandi lögum um endurskoðendur og endurskoðun eru alþjóðlegir endurskoðunarstaðlar sem gefnir eru út af IFAC hluti af góðri endurskoðunarvenju.
1. mgr. 35. gr.	<b>Siðareglur</b>	Hlutverk endurskoðendaráðs er að hafa eftirlit með því að endurskoðendur og endurskoðunarfyrtæki ræki störf sín í samræmi við ákvæði þessara laga, góða endurskoðunarvenju, <b>siðareglur endurskoðenda</b> og aðrar reglur sem taka til starfa endurskoðenda.	Orðin „ <b>siðareglur endurskoðenda</b> “ falla brott.	
2. tölul. 3. mgr. 35. gr.	<b>Siðareglur</b>	Hlutverk endurskoðendaráðs [...] í eftirlitinu fellst [...]. Í eftirlitinu felst einnig ábyrgð á eftirfylgni með [...] 2. <b>innleiðingu góðrar endurskoðunarvenju og siðareglur endurskoðenda,</b>	Orðin „ <b>og siðareglur endurskoðenda</b> “ falla brott.	

Lagagrein	Varðar	Fyrir lagabreytingar [áherslubreytingar okkar]	Breytingar [áherslubreytingar okkar]	Umfjöllun í <a href="#">frumvarpi</a> [ekki tæmandi, áherslubreytingar okkar]
4. tölul. 1. mgr. 49. gr.	Siðareglur	Endurskoðendaráð getur lagt stjórnvaldssektir á hvern þann sem brýtur gegn eftirtöldum ákvæðum laga þessara og reglum settum á grundvelli þeirra: [...] 4. 14. gr. um skyldu endurskoðenda til að rækja störf sín í samræmi við lög, <u><b>góða endurskoðunarvenju og siða-reglur endurskoðenda.</b></u>	Í stað orðanna: <b>„góða endurskoðunarvenju og siðareglur endurskoðenda“</b> kemur: <b>„og góða endurskoðunarvenju.“</b>	
2. tölul. 51. gr.	Siðareglur	Brot gegn eftirtöldum ákvæðum laga þessara og reglum settum á grundvelli þeirra varðar sektum eða fangelsi allt að tveimur árum, liggi þyngri refsing ekki við brotum samkvæmt öðrum lögum: [...] 14. gr. um skyldu endurskoðenda til að rækja störf sín í samræmi við lög, <u><b>góða endurskoðunarvenju og siðareglur endurskoðenda,</b></u> [...]	Í stað orðanna „ <b>góða endurskoðunarvenju og siðareglur endurskoðenda</b> “ kemur: <b>„og góða endurskoðunarvenju.“</b>	

### Breytingar á lögum um ársreikninga nr. 3/2006

Lagagrein	Varðar	Fyrir lagabreytingar [áherslubreytingar okkar]	Breytingar [áherslubreytingar okkar]	Umfjöllun í <a href="#">frumvarpi</a> [ekki tæmandi, áherslubreytingar okkar]
2. mgr. 108. gr. a	Endurskoðunarnefndir	Stjórn einingar ber ábyrgð á skipun endurskoðunarnefndar. Hún skal skipuð þremur mönnum hið minnsta eigi síðar en mánuði eftir aðalfund.	Við 2. bætast tveir nýir málsliðir: „Sé nefndarmaður <u><b>utanaðkomandi</b></u> aðili skal hann <u><b>tilnefndur af aðalfundi.</b></u> <u><b>Formaður</b></u> nefndarinnar <u><b>skal vera óháður einingunni</b></u> og skipaður af nefndarmönnum eða stjórn einingarinnar.“	[Sjá langa umfjöllun undir fyrirsögninni „um 10. gr.“ í <a href="#">frumvarpinu</a> ]
3. málsl. 3. mgr. 108. gr. a	Endurskoðunarnefndir	Nefndarmenn skulu hafa þekkingu og <u><b>reynslu</b></u> í samræmi við störf nefndarinnar og skal að minnsta kosti einn nefndarmanna hafa staðgóða þekkingu og <u><b>reynslu</b></u> á sviði reikningsskila eða endurskoðunar.	Í stað þessa málsliðar koma tveir nýir málsliðir, svohljóðandi: „Nefndarmenn skulu <u><b>sameiginlega</b></u> hafa yfir að ráða viðeigandi þekkingu og <u><b>hæfni á því sviði sem endurskoðaða einingin starfar á.</b></u> Að minnsta kosti einn nefndarmanna skal hafa þekkingu og <u><b>hæfni</b></u> á sviði reikningsskila eða endurskoðunar.“	Í b-lið er lagt til að við ákvæði 3. mgr. 108. gr. a laganna bætist <u><b>nýr málsliður, sem verður 3. másl., þar sem kveðið verði á um að nefndarmenn skuli hafa þekkingu og hæfni á þeirri starfsemi sem fer fram í viðkomandi einingu.</b></u> Framangreint ákvæði er í samræmi við þriðju undirgrein 1. mgr. 39. gr. tilskipunar 2014/56/ESB en <u><b>þar er kveðið á um að í heild skuli nefndarmenn hafa yfir að ráða hæfni sem viðkemur geiranum sem endurskoðaða einingin starfar í.</b></u>
1. tölul. 108 gr. b	Endurskoðunarnefndir	Endurskoðunarnefnd skal meðal annars hafa eftirfarandi hlutverk án tillits til ábyrgðar stjórnar, stjórnenda eða annarra á þessu sviði: 1. Eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila.	Við þennan tölulið laganna bætist:  <u><b>„og eftir atvikum veita ráðleggingar eða leggja fram tillögur að umbótum við ferlið til að tryggja gæði reikningsskilanna, þ.m.t. heilindi upplýsinga í skýrslu stjórnar.“</b></u>	Lögð er til viðbót við 1. tölul. 108. gr. b laganna í samræmi við ákvæði b-liðar 6. mgr. 39. gr. tilskipunar 2014/56/ESB. Í tilskipuninni segir að endurskoðunarnefndin skuli fylgjast með ferlinu við reikningsskilin og leggja fram ráðleggingar eða tillögur til að tryggja heilindi þeirra. Breytingin sem lögð er til á 1. tölul. 108. gr. b er þannig í samræmi við orðalag framangreinds ákvæðis tilskipunarinnar.

Lagagrein	Varðar	Fyrir lagabreytingar [áherslubreytingar okkar]	Breytingar [áherslubreytingar okkar]	Umfjöllun í <a href="#">frumvarpi</a> [ekki tæmandi, áherslubreytingar okkar]
108. e.	Endurskoðunarnefndir	Ev. [Nýr tölulíður]	Þrátt fyrir 1. mgr. 108. gr. a er ekki skylt að skipa dótturfélagi sem móðurfélag á <b>100% hlutafjár</b> í endurskoðunarnefnd ef móðurfélagið uppfyllir kröfur um endurskoðunarnefnd á samstæðustigi.	Hvað varðar breytinguna [...] þá er í tilskipun 2014/56/ESB kveðið á um að aðildarríkjum sé heimilt að veita einingu tengdri almannahagsmunum sem er dótturfélag undanþágu frá því að starfrækja endurskoðunarnefnd ef móðurfélag þess uppfyllir kröfur um endurskoðunarnefnd á samstæðustigi. Ábendingar bárust um að t.d. Norðmenn hefðu tekið inn þetta heimildarákvæði í lög hjá sér og eftir samráð við haghafa var ákveðið að leggja til að umrætt heimildarákvæði yrði lögfest. Óskað var eftir því frá haghöfum að Ísland nýtti sér þá heimild í samræmi við löndin í kringum okkur. <u>Talið er rétt að takmarka heimildina við dótturfélög þegar þau eru að fullu í eigu móðurfélags en í slíkum tilvikum er hægt að gera þá kröfu að endurskoðunarnefnd móðurfélags sinni þeim verkefnum sem henni ber en á samstæðustigi.</u> Sambærilegt ákvæði er að finna í norsku hlutafélagalöggjöfinni.
108. f.	Endurskoðunarnefndir og endurskoðendaráð	Ev. [Nýr tölulíður]	Endurskoðendaráð skal meta frammistöðu endurskoðunarnefnda.	[...] er lagt til að kveðið verði á um eftirlit endurskoðendaráðs með frammistöðu endurskoðunarnefnda. Í 1. mgr. 27. gr. reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) nr. 537/2014 er kveðið á um eftirlit með markaðsgæðum og samkeppni en þar er eftirlitsaðilum í aðildarríkjunum og Evrópska samkeppnisnetinu eftir atvikum falið að vakta reglulega þróun á markaði varðandi veitingu þjónustu á sviði lögboðinnar endurskoðunar til handa einingum sem tengjast almannahagsmunum. [...] Framangreint eftirlit er talið nauðsynlegt til að fylgjast með þróun á markaði fyrir að veita einingum sem tengjast almannahagsmunum lögboðna endurskoðun.
5. mgr. 120. gr.	Ársreikningaskrá Stjórnvaldssektir vegna skila á ársreikningi (þ.e. vanrækslu)	Stjórnvaldssektirnar eru aðfararhæfar. Sektor renna í ríkissjóð að frádregnum kostnaði við innheimtuna. <u>Ákvörðun ársreikningaskrár um álagningu sektar skv. 3. mgr. er kæraneleg til yfirséttarnefndar, sbr. lög nr. 30/1992.</u>	Við 5. mgr. bætist nýr málslíður, svohljóðandi: „Ákvörðun ársreikningaskrár um álagningu sektar skv. 1. og 2. mgr. er endaneleg á stjórnvæslustigi.“	Ákvæði 1. og 2. mgr. 120. gr. laganna er um tímafresti og er skýrt kveðið á um skyldu ársreikningaskrár til að leggja stjórnvaldssektir á þau félög sem vanrækja skyldur sínar samkvæmt ákvæðinu. Túlkun ákvæðisins ætti því ekki að vera vandkvæðum bundin þótt ekki sé unnt að útiloka að atvik geti komið upp sem valdi því að félagi hafi ekki verið unnt að standa skil á ársreikningi innan frests. Í b-lið er lagt til að í slíkum tilvikum verði félögum kleift að óska eftir niðurfellingu eða lækkun stjórnvaldssektar hjá ársreikningaskrá vegna seinna skila ársreiknings.  [Sjá nánar umfjöllun undir fyrirsögninni „um 13. gr.“ í <a href="#">frumvarpinu</a> ]
120. gr. [Nýjar málsgreinar]	Ársreikningaskrá Stjórnvaldssektir vegna skila á ársreikningi (þ.e. vanrækslu)	Ev. [Nýjar málsgreinar]	Við bætast þrjár nýjar málsgreinar, svohljóðandi:  1. „Óinnheimtar stjórnvaldssektir falla ekki niður þótt aðilar verði	[...] er lagt til að óinnheimtar stjórnvaldssektir sem lagðar hafa verið á félag á grundvelli 1.–4. mgr. 120. gr. laganna falli ekki niður þótt aðilar verði síðar við kröfum

Lagagrein	Varðar	Fyrir lagabreytingar [áherslubreytingar okkar]	Breytingar [áherslubreytingar okkar]	Umfjöllun í <b>frumvarpi</b> [ekki tæmandi, áherslubreytingar okkar]
			<p>síðar við kröfum ársreikningaskrár, sbr. þó 4. mgr. 121. gr.“</p> <p>2. „<u>Heimilt er að lækka eða fella niður stjórnvaldssekt</u> skv. 1. og 2. mgr. <b>hafi óviðráðanleg atvik</b> sannarlega valdið því að félag hafi ekki staðið skil á ársreikningi eða samstæðureikningi til opinberrar birtingar innan þeirra fresta sem kveðið er á um í 109. gr.“</p> <p>3. „Heimild ársreikningaskrár skv. 8. mgr. til að lækka eða fella niður álagðar stjórnvaldssektir skv. 1. og 2. mgr. <b>er háð því skilyrði að ársreikningi eða samstæðureikningi félags hafi verið skilað til ársreikningaskrár í samræmi við ákvæði laga þessara.</b>“</p>	<p>ársreikningaskrár um að standa skil á ársreikningi eða samstæðureikningi til opinberrar birtingar. <u>Sjálfkrafa niðurfelling þeirra myndi draga verulega úr eða gera að engu þau varnaðaráhrif sem ársreikningasektum er ætlað að hafa.</u> Þetta á þó ekki við í þeim tilvikum þar sem ársreikningaskrá fellir niður sektir við slit félags, sbr. heimild í 4. mgr. 121. gr. laganna.</p> <p>[...] er kveðið á um að í <u>undantekningartilvikum</u> geti ársreikningaskrá fellt niður stjórnvaldssekt skv. 1. og 2. mgr. 120. gr. laganna, hafi óviðráðanleg atvik sannarlega valdið því að félag hafi ekki staðið skil á ársreikningi eða samstæðureikningi til opinberrar birtingar innan þeirra fresta sem kveðið er á um í 109. gr. Fara ber með þessa undantekningu með sama hætti og aðrar undantekningar og túlka þröngri lögskýringu.</p> <p>[...] Hér verður því óhjákvæmilega að leggja mat á hvert tilvik fyrir sig en rétt er <u>að félögin beri sönnunarbýrði</u> um að atvik sem þessi hafi sannarlega átt sér stað. Dæmi um atvik sem falla <b>ekki</b> undir undanþáguákvæðið eru skortur á þekkingu á gildandi lögum og reglum, lítill eða enginn rekstur, veikindi hjá einum af þeim sem ábyrgð ber á að skila ársreikningi, slæm fjárhagsstaða í félaginu eða þegar sektarfjárhæð er stór hluti af útgjöldum félagsins, mistök bókara, skoðunarmanns eða endurskoðanda og misskilningur eða samskiptaleyfi milli félagsins og bókara, skoðunarmanns eða endurskoðanda félagsins.</p>